

ენა და ენათმეცნიერება

ევიდენციალობის გამოხატვის პრაგმატიკული საშუალებები
ინგლისურსა და ქართულ მედიატექსტში

ქრისტინე ჭოხონელიძე

kristine.tchokhnelidze@unik.edu.ge

ევროპის ცენტრალური უნივერსიტეტი

აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ქუთაისი, საქართველო

DOI:<https://doi.org/10.52340/atsu.2025.2.26.05>

ევიდენციალობა წარმოადგენს უნივერსალურ კატეგორიას, რომელიც გამოხატავს მეტყველი სუბიექტის დამოკიდებულებას ძირითად შეტყობინებაში გამომცემული ფაქტის მიმართ. იგი შეიძლება იყოს როგორც პირდაპირი, ისე ირიბი. პრაგმატიკული მარკერები, რომლებიც ევიდენციალობას გამოხატავენ, სხვადასხვა ენაში განსხვავებულად ფუნქციობს. კვლევა მიმოიხილავს პირდაპირი და ირიბი ევიდენციალობის გამომხატველი მარკერების ფუნქციობას ინგლისურ და ქართულ პოლიტიკურ მედიატექსტში, კერძოდ პოლიტიკურ ინტერვიუში. კვლევის შედეგები აჩვენებს, რომ ორივე ენაში პირდაპირი ევიდენციალობა უფრო მეტად ვლინდება, რაც ინტერვიუს, როგორც ჟანრის სპეციფიკითა და ამ ენების კულტუროლოგიური თავისებურებებით შეიძლება აიხსნას.

საკვანძო სიტყვები: ევიდენციალობა, პრაგმატიკული მარკერი, შეპირისპირებითი ანალიზი

შესავალი. ევიდენციალობა უნივერსალური კატეგორიაა, რომელიც გულისხმობს მეტყველი სუბიექტის მიერ ძირითად შეტყობინებაში გამომცემულ ფაქტთან სუბიექტური მიმართების გამოხატვას. ამ მიმართების მიხედვით გამოყოფენ ევიდენციალობის ორ ტიპს - პირდაპირსა და ირიბს. პირდაპირია ევიდენციალობა, როცა მეტყველი სუბიექტი გამოხატავს, თუ რამდენად ცხადია მისთვის ძირითად შეტყობინებაში ასახული ფაქტი თავისი სუბიექტური, როგორც პირველი პირის აღქმის საფუძველზე, ხოლო ირიბია ევიდენციალობა, როდესაც მეტყველი სუბიექტი სიცხადის გამოხატვისას ეყრდნობა და ხაზს უსვამს სხვა წყაროზე დაყრდნობით გამოხატულ სიცხადეს.

ევიდენციალობის კატეგორია სხვადასხვა ენაში სხვადასხვა ენობრივი საშუალებით ვლინდება (მარგანი და სხვ. 2019). ლინგვისტურ პრაგმატიკაში ასეთი ინსტრუმენტია პრაგმატიკული მარკერები, როგორც ილოკუციური ძალის გამომხატველი ენობრივი საშუალებები. პრაგმატი-

კული მარკერები უნივერსალური ფენომენია და მათ კვლევას დიდი ყურადღება ეთმობა თანამედროვე ენათმეცნიერებაში. მრავალფეროვნება შეიმჩნევა პრაგმატიკული მარკერების კვლევისადმი მიდგომაში, მეთოდოლოგიასა და ტერმინოლოგიაში. ეს კი, თავის მხრივ, განპირობებულია საკითხის მოცულობით, კერძოდ პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციათა და მნიშვნელობათა მრავალფეროვნებით.

პრაგმატიკულ მარკერთა სხვადასხვა კლასიფიკაციის მიხედვით განსხვავებულად გამოყოფენ ევიდენციალობის გამომხატველი მარკერების ტიპებს. ასე მაგალითად, ერთ-ერთ ყველაზე მასშტაბურ, პრაგმატიკოს ბრუს ფრეიზერის მიერ შემუშავებულ კლასიფიკაციაში (ფრეიზერი 1996, 167-190) თანმიმდევრულადაა დახასიათებული პრაგმატიკულ მარკერთა თითოეული ტიპი. ამ კლასიფიკაციის მიხედვით, პრაგმატიკული მარკერებიდან ერთ-ერთია კომენტარის მარკერები. ისინი ისეთი ლექსიკური გამონათქვამებია, რომლებსაც აქვთ როგორც რეპრეზენტაციული მნიშვნელობა, რომელიც მთლიან შეტყობინებას განსაზღვრავს, ისე პროცედურული, რომელიც წარმოადგენს კომენტარს ძირითადი შეტყობინებაში გადმოცემული მნიშვნელობის რომელიმე სეგმენტზე. იმის მიხედვით, თუ ძირითადი შეტყობინების რომელ სეგმენტზე კეთდება კომენტარი, კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასში შემდეგი ექვსი ქვეკლასი შეიძლება გამოიყოს (ფრეიზერი 1996, 167-190): *შეფასების, საუბრის მანერის, სიცხადის, გაგონილის გადმოცემის, სათქმელის შერბილების, ემფატიკური*. სახელწოდებებიდანაც ჩანს, რომ *სიცხადის (evidential)* და *გაგონილის გადმოცემის (hearsay)* მარკერები გამოხატავენ ევიდენციელობას გარკვეული თვალსაზრისით.

ბევრი პრაგმატიკოსი ისეთ მარკერებს, რომლებიც ზემოთაღნიშნული კლასიფიკაციის მიხედვით სხვა წყაროდან გაგონილის გადმოცემას ემსახურება და ამავე სახელწოდებას ატარებს, განიხილავს სიცხადის მარკერების ერთ-ერთ ვარიანტად (Haan 2013; Ahn, Yap 2015; Cornillie, Grass 2015; Soderquist 2023). სოდერქვისტი თავის კვლევაში სიცხადის მარკერებზე საუბრისას (მართალია, იგი პრაგმატიკული მარკერების კლასიფიკაციაზე არ მსჯელობს), გაგონილის გადმოცემის მნიშვნელობის გადმოცემას სიცხადის მარკერებს მიაწერს, როგორც ირიბი ევიდენციალობის გამოხატვას (Soderquist 2023, 17).

ჰანნი თავის შრომაში გაგონილის გადმოცემის ფუნქციას, სოდერქვისტის მსგავსად, მიაწერს ირიბი ევიდენციალობის გამომხატველ სიცხა-

დის მარკერებს: “Quotatives (also known as *reportatives*, *hearsay*, or *second-hand evidentials*) are used when the speaker has been told about the action or event by another person” (Haan 2013).

ზემოთ აღნიშნული მკველვრებისგან განსხვავებით, ფრეიზერის მიერ სიცხადისა და გაგონილის გადმოცემის მარკერების ცალ-ცალკე ქვეჯგუფად გამოყოფა კომენტარის მარკერთა ჯგუფში მათი ფუნქციობის ნიუანსობრივი კვლევის საშუალებას იძლევა საერთო, უფრო ფართო პრაგმატიკული მნიშვნელობის შიგნით. სხვა კვლევებთან შესაბამისობაში რომ მოვიყვანოთ, უპრიანია დაკონკრეტდეს, რომ კომენტარის ეს ორი ტიპის მარკერი თავისი შინაარსით და ფუნქციობით შეესაბამება ევიდენციალობის ორ ტიპს - პირდაპირსა და ირიბს ისე, რომ *სიცხადის* მარკერები გამოხატავს პირდაპირ, ხოლო *გაგონილის გადმოცემის* - ირიბ ევიდენციალობას.

წინამდებარე სატატია განიხილავს *სიცხადისა და გაგონილის გადმოცემის* მარკერებს და მისი მიზანია დადგინდეს ასეთი მარკერების ფუნქციობის თავისებურებანი ინგლისურ და ქართულ პოლიტიკურ მედიატექსტში, კერძოდ, პოლიტიკურ ინტერვიუში.

კვლევის მეთოდოლოგია. შეპირისპირებითი კვლევისადმი ანთროპოცენტრისტულ-კომუნიკაციურმა და ლინგვოკულტუროლოგიურმა მიდგომამ განაპირობა მისი ეფექტურობა. კვლევისას მხედველობაში იქნა მიღებული პრაგმატიკული მარკერების როგორც საკვლევი ობიექტის კომპლექსური ბუნება.

საკვლევი მასალად შეირჩა საანალიზო კორპუსი, რომელიც მოიცავს 47 ქართულ და ინგლისურ პოლიტიკურ ინტერვიუს (ჭოხონელიძე 2017, 156-157). კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე თითოეულ ენაში დაიძებნა ათასი ერთეული პრაგმატიკული მარკერი. წარმოდგენილი რაოდენობრივი კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემების განზოგადების საფუძველზე დადგინდა კვლევის საგნის ფუნქციობის შესაბამისობა ინგლისურსა და ქართულ ენებში.

საკვლევი მასალის შერჩევა განპირობა იმ ფაქტმა, რომ თანამედროვე მეცნიერებაში ინტერვიუ განიხილება, როგორც ენობრივი რეალიზაციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფორმა, რომელიც სხვადასხვა ენაში თავისებურად რეალიზდება. ინტერვიუს, როგორც ჟანრის მთავარი მახასიათებელია დიალოგურობა. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ ინტერვიუს, როგორც კომუნიკაციის პროცესს ახასიათებს ორპლანიანობა: დიალოგურო-

ბა მიკრო (ჟურნალისტი-რესპოდენტი) და მაკრო (საინფორმაციო საშუალება-ფართო აუდიტორია) დონეზე. აქედან გამომდინარე, იგი მეტად ექსპრესიული და ინფორმაციული ჟანრია, რაც განაპირობებს ინფორმაციის გადაცემისა და ამასთანავე, მისი აღქმის სიზუსტეს.

შედეგების ანალიზი. სიცხადის მარკერები.¹ სიცხადის მარკერები მეტ-ნაკლებად ასახავენ სიცხადის ხარისხს, დადებითს ან უარყოფითს, რომელსაც მეტყველი სუბიექტი გამოხატავს ძირითად შეტყობინებაში გადმოცემულ ფაქტთან დაკავშირებით. მაგალითად:

(1) ა) *Obviously, some of these things happen, and you can't carpet the world, as much as you try to, and you want everything to be perfectly done and you want candidates to have comments coming out of their mouths that don't embarrass the party...* (5)².

ბ) - On top of that you only have to look at the jihadist and the semi jihadist web sites to see that they regard.. Islam will conquer Europe. It won't do it through guns, it will just do it through having lots of children.

- *Surely you don't believe that, that's nonsense, isn't it?* (8).

გ) *აშკარაა, რომ მომხდარში ორივე მხარეს ჰქონდა ჩადებული ძალის დემონსტრირების კომპონენტი* (39).

დ) *რასაკვირველია, ისინი ამავე ტერმინების გამოყენებით გაგ ზავნიან ანგარიშს თავიანთ საგარეო საქმეთა სამინისტროებში* (29).

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ინგლისურ ენაში სიცხადის მარკერების ნაწილი, მაგალითად: *certainly, indeed, undoubtedly, undeniably, no way* და *clearly*, გამოხატავს სიცხადის მაღალ ხარისხს, ხოლო მარკერები, როგორცაა *possibly, conceivably, evidently, supposedly* - დაბალს.

ზმნიზედების გარდა, სიცხადის ხარისხი შეიძლება გამოიხატოს ფრაზებით, რომლებიც ძირითადად, ამ ზმნიზედების ფუნქციურ სინონიმებს წარმოადგენენ. ასე მაგალითად:

(2) ა) *We've got to have a strong military, **there is no doubt about that** (=undoubtedly) (1).*

ბ) *But **there is no doubt that** (=undoubtedly) we have a lot more work to do (9).*

---

¹ ვრცლად იხ. ჭოხონელიძე 2017, 95-101.

² ინტერვიუს წყარო მაგალითის შემდეგ მითითებული ნომრის მიხედვით იხილეთ საანალიზო კორპუსში (ჭოხონელიძე 2017, 169-171).

ზმნიზედების გარდა, პარენტეტიკული ზმნებიც (*think, know, believe, guess, suspect, feel*) მიუთითებენ იმ ევიდენციალურ სიტუაციაზე, რაშიც მოცემული განცხადება გაკეთდა და ამრიგად, მიუთითებენ გრაკვეულ სიცხადეზე, მაგალითად,

(3) ა) *I believe we did the right thing with respect to Libya, in a very surgical way, avoiding a potential massacre* (9).

ბ) *ამნისტია ორ ნაწილად რომ ყოფილიყო გაყოფილი, დარწმუნებუ-
ლი ვარ, პრეზიდენტი ხელს მხოლოდ პოლიტპატიმრების ნაწილს არ მო-
აწერდა* (28).

გ) *I think the American approach has to be to uphold core principles of universal rights, freedom and democracy. We're also going to have to show some humility, in the sense that we're not going to be able to completely impose our own vision on these countries* (9).

დ) *ვეფიქრობ, რომ ევროპასთან ურთერთობაში გამაღიზიანებელ ტონს უნდა მოვერიდოთ* (44).

გაგონილის გადმოცემის მარკერები. კომენტარის სხვა მარკერებისგან განსხვავებით¹, *გაგონილის გადმოცემის* მარკერები წარმოადგენს კომენტარს ძირითად შეტყობინებაზე მეტყველი სუბიექტის მიერ გადმოცემული ინფორმაციის წყაროზე მითითებით (*according to, as someone said, მსმენია, თურმე...*). ასეთ მარკერს ვხვდებით შემდეგ მაგალითებში:

(4) ა) *...The MoD, according to the Times, now whether it was sensationalist or not I don't know, but the Times doesn't often sensationalise on a huge scale, not like the tabloids...* (8).

ბ) *... And in fact, as Powell said, all political careers end in failure. But an attempt to do something do anything to politics or in life, even if it doesn't succeed in its own way, it can achieve, through its opponents having to co-opt sections of it, the more successful we become the more opponents will have to co-opt* (8).

გ) *მერაბიშვილის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი შესაძლოა მაინც დადგეს, კერძოდ, შსს-ს ცნობით, პრეზიდენტის თანმხლები დელეგაციის შემადგენლობაში მყოფი მერაბიშვილი ერევანში წასვლას ყალბი პასპორტით ცდილობდა* (25).

---

¹ იხ. ვრცლად: ჭოხონელიძე 2022, 405-409; ჭოხონელიძე 2023.

დ) *მსმენია*, რომ მიხილ სააკაშვილმა არჩევნების წინ მკვლევლებიც გამოუშვა ციხიდან ორასი ხმის მოტანის სანაცვლოდ. ეს უფრო შემამფოთებელი და დამაბნეველია, ამაში არის ობსტრუქციის ელემენტებიც (25).

საინტერესო ერთეულია ქართული „თურმე“:

(5) გარდა პოლიტიკური პატიმრებისა, სააკაშვილი ... „წუხს“, რომ *თურმე* ჯაშუშებს უშვებენ და გველუშაპთან მებრძოლ ახალგაზრდა დემოკრატიას საფრთხე ემუქრება (27).

ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ კომენტარის პრაგმატიკული მარკერები მოიპოვება როგორც ინგლისურ, ისე ქართულ ენაში. ამასთან, ორივე ენაში განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს პირდაპირი ევიდენციალობის გამომხატველ *სიცხადის მარკერებს* არა მხოლოდ კომენტარის, არამედ ზოგადად, ყველა პრაგმატიკულ მარკერს შორის. *გაგონილის გადმოცემის მარკერებით* გამოხატული ირიბი ევიდენციალობის წილი საანალიზო კორპუსის ორივე სეგმენტში მცირეა. სტატისტიკური ანალიზის თანახმად, ინგლისურენოვან სეგმენტში *სიცხადის მარკერების* ქვეკლასი შეადგენს კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 72,3 % -ს, ხოლო ინგლისურენოვანი სეგმენტის 25,9%-ს. ქართულენოვან სეგმენტში კი მდგომარეობა ასეთია: *სიცხადის მარკერების* ქვეკლასი შეადგენს კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 65,3 %-ს, ხოლო ქართულენოვანი სეგმენტის 32,7%-ს.

გაგონილის გადმოცემის მარკერების ქვეკლასი შეადგენს კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 0,6% -ს, ხოლო ინგლისურენოვანი კორპუსის 0,2 %-ს. ქართულენოვან სეგმენტში კი მდგომარეობა ასეთია: *გაგონილის გადმოცემის მარკერების* ქვეკლასი შეადგენს კომენტარის პრაგმატიკული მარკერების კლასის 3%-ს, ხოლო ქართულენოვანი კორპუსის 1,5 %-ს.

დასკვნა. ამრიგად, ჩატარებულმა შეპირისპირებითმა ანალიზმა გამოავლინა ერთგვარი იზომორფიზმი - როგორც პირდაპირი, ასევე ირიბი ევიდენციალობა გამოხატული *სიცხადისა* და *გაგონილის გადმოცემის მარკერების* საშუალებით თანაბარი ინტენსივობით ვლინდება როგორც ქართულში, ასევე ინგლისურ ენაში. ამასთან, პირდაპირი ევიდენციალობა გაცილებით ინტენსიურადაა გამოხატული ორივე ენის მედიატექსტში, ვიდრე ირიბი. ეს თავისებურება ინტერვიუს, როგორც მედიატექსტის ზემოთხსენებული ბუნებითა და ამ ენების კულტუროლოგიური თავისებურებით შეიძლება აიხსნას, რაც გულისხმობს ამ ენებზე კომუნიკაციისას გამოხატულ გამჭვირვალობას, ექსპლიციტურობას და ნათქვამისადმი პირად პასუხისმგებლობას.

ლიტერატურა

- მარგიანი, ქეთევან., ქურდაძე, რამაზ., ლომია, მათა. 2019. *ევიდენციალობის კატეგორია ქართველურ ენებში*. თბილისი. ი. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი <https://rustaveli.org.ge/res/docs/b34eb2222c043ee03ff4910134182a7c2aeb47be.pdf>.
- ჭოხონელიძე, ქრისტინე. 2017. *პრაგმატიკული მარკერების ფუნქციობის ლინგვოპრაგმატიკული ანალიზი (ინგლისური და ქართული პოლიტიკური მედიადისკურსის მასალაზე)*. ქუთაისი. აწსუ გამომცემლობა.
- ჭოხონელიძე, ქრისტინე. 2022. „ზოგიერთი პრაგმატიკული მარკერის ფუნქციობის ხასიათი ინგლისურსა და ქართულში“. VII საერთაშორისო სამეცნიერო (დისტანციური) კონფერენციის *ენა და კულტურა* მასალები. გვ. 405-409. ქუთაისი. გამომცემლობა „მერიდიანი“.
- ჭოხონელიძე, ქრისტინე. 2023. „დისკურსის მარკერების სახეები შეპირისპირებით ჭრილში“. ელ. ჟურნალი *ვილოლოგიური კვლევები*. #VI, გამოქვეყნებული 2023-06-13. <http://www.sciencejournals.ge/index.php/NJ/article/view/325/282>
- Ahn, M., Yap, F.H. 2015. "*Evidentiality in Interaction: A Pragmatic analysis of Korean hearsay evidential markers*", *Studies in Language* 39(1), June 2015. https://www.researchgate.net/publication/278414224_Evidentiality_in_interaction_A_pragmatic_analysis_of_Korean_hearsay_evidential_markers#pf31
- Fraser, Bruce. 1996. *Pragmatic Markers*, *Pragmatics* 6(2), ed. Briggs Ch. et al, June, 1996.
- Ferdinand de Haan. 2013. "Semantic Distinctions of Evidentiality". In: *Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin* (eds.) *WALS Online* (v2020.3) [Data set]. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7385533>.
- Pedro Gras & Bert Cornillie. 2015. „On the interactional dimension of evidentials: The case of the Spanish evidential discourse markers.“ *Discourse Studies*. 17(2):141-161. <https://www.researchgate.net/>
- Soderquist, E., *Evidential Marking in Spoken English*. Linguistic functions and gender variation. Uppsala Universitet, 2020. <https://uu.diva.portal.org/smash/get/diva2:1395106/FULLTEXT01.pdf>

Language and Linguistics

Pragmatic Means of Expressing Evidentiality in English
and Georgian Media text

Kristine Tchokhonelidze

kristine.tchokhonelidze@unik.edu.ge

Central University of Europe

Akaki Tsereteli State University

Kutaisi, Georgia

DOI:<https://doi.org/10.52340/atsu.2025.2.26.05>

Evidentiality is a universal category that reflects the speaker's attitude toward the fact conveyed in the main message. This category can be either direct or indirect. Pragmatic markers that express evidentiality function differently across languages. The research reviews the functioning of direct and indirect evidentiality markers in English and Georgian political media texts, specifically in political interviews. The findings show that direct evidentiality is more prevalent in both languages, which may be explained by the specific nature of interviews and the cultural-linguistic characteristics of the languages.

Keywords: *evidentiality, pragmatic marker, contrastive analysis*

The article explores the concept of evidentiality, a universal linguistic category that indicates the speaker's relation to the source and truthfulness of a statement. Evidentiality can be categorized into two types: direct and indirect ones. Direct evidentiality involves the speaker's own sensory perception or firsthand knowledge, while indirect evidentiality encompasses information derived from other sources, hearsay, or inference. This study focuses on evidential markers in English and Georgian political media texts, particularly in the context of political interviews, where the strategic use of language is crucial.

Direct evidentiality markers express the speaker's level of certainty regarding the information presented. In English, markers like "obviously," "surely," "certainly," and "clearly" denote high certainty, while markers such as "possibly" and "evidently" indicate lower certainty. These markers are crucial in political interviews, where the speaker aims to assert or convey doubt.

Indirect evidentiality markers, or hearsay markers, indicate that the information is reported or second-hand. Examples include "according to," "as someone said," and in Georgian, "თურმე" ("apparently"). These markers are

used to attribute information to another source, thereby distancing the speaker from the statement.

The study employs a comparative methodology, analyzing 47 political interviews in both languages. It identifies 1,000 instances of pragmatic markers in each language. The analysis reveals that direct evidentiality markers are more prevalent than indirect ones in both English and Georgian. This trend reflects the nature of political discourse, where speakers often assert certainty to influence public perception.

The study also explores the cultural and linguistic nuances that influence the use of evidentiality markers in English and Georgian. While the two languages exhibit similarities in the use of these markers, cultural factors such as norms around communication style, the importance of directness versus politeness can impact how and when these markers are employed. Understanding these subtleties is essential for accurate interpretation and translation, especially in cross-cultural political contexts.

The findings of this study have significant implications for linguistics, translation studies, and political communication. They underscore the importance of understanding evidentiality as a cross-linguistic and cross-cultural phenomenon that shapes how information is presented and perceived. For translators and interpreters, particularly in political and media contexts, a deep understanding of evidentiality markers is crucial for conveying the intended meaning and nuances of the original language. Additionally, the study highlights the strategic use of language in political interviews, where the choice of evidential markers can influence public perception and trust.

In conclusion, this research contributes to the broader understanding of evidentiality as a linguistic feature that varies across languages but serves similar functions in shaping discourse. By comparing English and Georgian, the study offers insights into the universal and language-specific aspects of evidentiality, enhancing our comprehension of how speakers use language to navigate the complex terrain of truth, belief, and persuasion in political communication.